

Významný mezník novodobých českých (československých) dějin.

Novodobá historiografie se významným způsobem přičinila o to, že české dějiny období 1526 (přesněji řečeno 1621) – 1918 nadále nejsou vnímány jako období úpadku a vzdoru českého národa vůči věčnému německému útlaku. Pravdou je, že myšlenka samostatného českého (československého) státu, uzrála až v době relativně nedávné.

Podobné mýty se potom jasně promítaly i v období přelomu století, kdy došlo k zásadním událostem, které významným způsobem náhled na budoucnost českých zemí uvnitř rakouské monarchie proměnily a které myšlenku samostatného českého státu teprve (a právě) formulovaly.

Bitva u Zborova (2.7. 1917) se stala symbolem nového československého státu. Bezpochyby šlo o významnou událost, která v důsledku zapříčinila dvě věci: nebyvalý a drtivý nástup 1. československé brigády (který i zmatené rakouské velení po porážce zprvu hodnotilo jako „nečekaný útok mimořádně vycvičených zvláštních ruských (!) jednotek, jejichž výskyt průzkum podcenil“, znamenal posílení pozice československé myšlenky ve světě, pootevření dveří zahraničnímu odboji do kuloárů západních mocností a příznivou reakci také na ruské straně, kdy vlivem Zborova začaly řady ruských legií stále více posilovat propuštění českoslovenští zajatci.

V důsledku ovšem Zborov nepředstavoval výraznější změnu statu quo na východní frontě. I když se tato stala v roce 1917 spíše „odpočinkovým“ bojištěm, nejlepší německé jednotky se v té době nacházely na západní a rakousko-uherské na jižní frontě, ani nasazení právě výtečných československých dobrovolnických jednotek, s jejichž nebývale vysokou morálkou kalkuloval ruský generál Brusilov jako s tmelem, který mu pomůže konsolidovat demoralizovanou a bolševickou agitací rozloženou armádu ruskou, Kerenského ofenzivě nepomohlo.

Ruská letní ofenziva v roce 1917 byla neúspěšná a jedním z mála viditelných úspěchů, bylo právě asi tříkilometrové prolomení linie u Zborova a dobytí vrchu Mogila 1. Československou střeleckou brigádou a „Českou rotou“, která byla součástí nikoli samostatné československé brigády, nýbrž ruské, 8. armády generála Kornilova. Bohužel, ovládnutí těchto kót nemělo na výsledek ofenzivy významnější vliv. Vojska navíc musela záhy ustoupit drtivě rakousko-uherské protiofenzivě a Československá brigáda se později účastnila ústupových bojů u Tarnopole, kde utrpěla těžké ztráty.

Zborov je ovšem také příkladem tragického „bratrovražedného“ boje a odvěkého sporu v

nalezení postoje a otázky loajality v případech, kdy dochází k válečnému rozpadu velkého státního celku na řadu celků menších. S trochou ironické nadsázky totiž lze říci, že se scéna zborovské bitvy stala fakticky bojem Čechů proti Čechům. Loajálními jednotkami nebyli ve válce pouze českoslovenští legionáři. Těm se sice v následujících letech dostalo zaslouženého vnímání jako národních hrdinů, ale trochu neprávem se zapomíná na důstojníky i prosté vojíny, kteří po celou dobu války zůstali loajálními vojáky rakousko-uherské armády.

Jména jako Gajda, Kutlvašr, Syrový, Medek, či Švec, se nám navždy vryla do paměti. Na druhou stranu Rudolf Sinkule (za první světové války velitel rakouské ponorky U4) je pro mnoho lidí jméno dodnes neznámé. O tom, že na účast Čechů i Slováků ve válce na straně centrálních mocností nelze nahlížet negativně a už vůbec tento fakt nelze vnímat úzkými ideologickými brýlemi, či jej dokonce považovat za vlastizrada, vypovídá nejlépe to, že samotná československá armáda, respektive její generální štáb sbor, tvořilo z celkového počtu 104 vysokých důstojníků celých 56 bývalé rakousko-uherské vojáky, zatímco legionářů bylo 44.

Proto bychom události, jako bitvu u Zborova, měli chápat více komplexně a ne pouze a jednostranně jako „čechoslovakistickou“ záležitost a hrdinství legií. Bezpochyby se úctyhodný výkon československých legií na pozdějším konstituování samostatného Československa podepsal, ale dnes, s odstupem více než 90 let, ocenit bychom měli i ty „naše“ vojáky, kteří v osudné době bojovali na druhé straně.

Zdroje:

Galandauer, Jan: Bitva u Zborova – česká legenda. Praha 2000.

Galandauer, Jan: Mýtus bitvy u Zborova. In: Dějiny a současnost 01/2008.

Kárník, Zdeněk: České země v éře první republiky (1918-1938). Příbram 2005.